

K N Ě Z

»I když máte mnoho vychovatelů, nemáte mnoho otců. V Kristu to já jsem vás zrodil«. Jako je celá křesťanská civilisace a vzdělanost výsledkem křesťanství, ať se kdo k tomu chce znáti nebo ne, tak je také ústřední postavou tohoto zápasu a zušlechťení a pozvednutí člověka kněz. Můžete v dějinách najít hodně příkladů kněží špatných, nevzdělaných, nehodných, ale to nic nemění na skutečnosti, že většina z nich pracovala poctivě a usilovně na křesťanské civilisaci a kultuře. Základy myšlení, sociální péče a umění buď z nich vyrostly nebo jimi byly živě a účinně podporovány. Právě proto tak ostře potírá myšlenku kněžství duch laicisace, který je duchem tohoto světa, království tohoto světa, svrchovanosti samostatného člověka a jeho soběstačnosti, buď jako atomu naprosté hmoty, nebo jako jednoho z vývojového článku jediného ducha nebo jediné myšlenky. Proto již taková léta v tisku i v řeči je soustavně napadán katolický kněz jako nepřítel osvěty, vzdělání, kultury, svobody myšlení, sociálního pokroku, proto je líčen jako výlupek veškeré špatnosti, požívačný, nepřející, nevzdělaný, který sní jen o politické moci, pro kterou zneužívá i náboženství, v kterém nalézá jen hrůzu a tresty Boha mstivého se na těch, kdo se nechtějí podrobiti této kněžské nadvládě.

Jiní třeba jsou ochotni uznati kněze jako v jisté době nebo v jistých okolnostech potřebného a vhodného pracovníka národního, kulturního, civilizačního. Tak jej přijímají v začátcích kolonizační práce, aby, až zaplaší nejstrašnější temnoty, nastoupili v jejich stopách praví »světloňosi«, kteří vkročí do stop těchto předchůdců, kteří obětovali ve stovkách a tisících své zdraví i životy za myšlenku bratrství všech v Kristu a v nebeském Otci a pro přivedení všech těch, jimž je určeno synovství Boží k tomuto poznání a k životu z něho.

Nejčastěji se dívají lidé na kněze jako na služebníka náboženské společnosti. Ale jaká je to

společnost, jakou společností je nám katolická církev? Není to jen náboženská společnost, sdružení vyznavačů určitého náboženského vyznání. Nám je církev společností společenství Kristova, našeho společenství s Kristem a mezi námi navzájem v něm. Společností, která uskutečňuje v lidech společenství s Bohem jako Otcem a mezi námi navzájem jako bratřími v Kristově vykoupení, kterým jsme všichni byli povoláni za Boží děti. Z této výkupné smrti pro božství Kristovo bylo dokonale zapláceno za všechna lidská provinění a zároveň se lidem dostalo síly žít z této Kristovy milosti, podle jeho pravdy.

Kristus sám rozlišil ve svém království, které nazval sám církví (Mat. 16, 17), vedoucí a vedené. Apoštolům přikázal, aby křtili druhé, aby druhým hříchy odpouštěli, aby před druhými jako on před nimi proměnili chléb a víno v tělo a krev. Druzí je mají slyšeti, mají se střežiti jimi pohrdat, protože by pohrdali samým Kristem a nebeským Otcem. Tak svěřil Kristus určitým lidem, vyvolaným lidem, svou pravdu, své milosti a udělování jich viditelnými znameními, kterým říkáme svátosti.

Takto pochopili Spasitele apoštolové, když sami si vyhradili kázání a udělování ovoce vykoupení svátostmi, a když hned jmenovali a ustanovovali své nástupce a nařídili těmto svým nástupcům, aby si sami volili a ustanovovali zase nástupce své. Tito nástupci mají podobně bděti nad svěřeným stádem, které mají pásti slovem i milostmi.

První církve měly biskupy, starší a jáhny. U biskupů byla soustředěna plná apoštolská moc; starší, presbyterové, dnes kněžími zvaní, měli část této moci a jáhni byli jejich služebníky v pastýřském, učitelském a kněžském úřadě.

Jako prohlásil Kristus, že je naší pravdou, cestou i životem, podobný je také úkol těchto pokračovatelů díla Kristova. Nejsou sice pravdou, ale mají

učiti veškeré pravdě, podle příkazu Páně: Učte je zachovávat všechno; mají jim dávat posvěcení a prostředky k udržení a rozmnožení tohoto posvěcení, a mají je řídit v životě z tohoto posvěcení a podle této pravdy. Biskupové konají tento úkol ve své plnosti a duchovní svrchovanosti, kněží pak mají tuto moc odvozenou od nich, jsou jejich pomocníky v tomto úkolu.

Není vznešenějšího úkolu nežli lidem zvěstovati Kristovu pravdu, nežli jim zvěstovati božská tajemství, nežli je posvěcovati a nežli je řídit na této cestě nového života podle Kristových pravd.

Tím jsou kněží otcí, učiteli a vůdci lidu. Co je svaté, čisté, velkodušné v Církvi, vyrostlo z této kněžské přísluhy slovem a milostí posvěcující. »Já jsem vás Kristu zrodil«, platí o našich kněžích. Byli a jsou dodnes učiteli pravd. Všechny pravdy učí zachovávat pravdy Páně v celém životě, v konkrétním životě. Zde nastává bolestná kapitola pro kněžstvo. Kdybychom učili jen vrcholným tajemstvím a ponechali je v komůrce srdce, nebylo by proti kněžství tolik námitek, jako jich je, jakmile kněží musí učit zachovávat ony pravdy tak, jak jsou dány, totiž pro život, a proto v životě. Jedni nám vytýkají, že učíme ztrnulým dogmatům, a druzí, že vymýšlíme nálezy lidské, které nejsou v Písmu. Spasitel nás totiž poslal ne psát, nýbrž učit, a apoštolové nebyli posláni aby psali, nýbrž aby učili, většina křesťanských obcí vyrostla ze živého slova, a slovo psané se do mnohých obcí dostalo až mnohem později. Písma byla napsána za jistých okolností pro určité potřeby místně a časově omezené a vymezené. Učiti ale měli všichni, a učili. Učili pro život a učili živé lidi ve skutečných živých dobách a v dobách se skutečnými, živými potřebami. Lidé měli další otázky právě proto, že je zjevení Páně tak bohaté, že je nemožno je uzavřít do litery a formulí. To je kněžský úkol, odposlouchávat na živém srdci skutečný pohyb života, životních otázek, nových otázek, a podle základního zjevení na to odpovídati. Nebylo nikdy opravdu žádné otázky, žádného zájmu, který by učící kněžská služba nebyla vzala v úvahu a nebyla lidem poučovala, jak mají právě ten svůj skutečný život upravit, jak v něm mají jít ke Kristu, jak mají na své skutečné potřeby přiložit základní Kristovy pravdy. Kněžstvo katolické šlo s touto pravdou ke všem národům; jen se někde objevila nová skupina lidská, již se našli kněží, kteří šli s Kristovým poselstvím a hlásali evangelium Páně. A hlásali je, ať je to stálo třeba nesmírné oběti, hlásali je, i když musili obětovat vlastní život. Všechny pravdy Kristova evangelia jsou pokropeny krví nejenom Berán-

kovou, nýbrž i přemnohých kněží. Za každou pravdou stojí řada kněží obětovaných v potu, únavě, strádání. Učící kněz tu stál jako hromový hlas prorocký svým strašným »Nesmíš« a »Musíš« i tam, kde cítil odpor, kde věděl, že nebude pro ně které pravdy populární, že pro ně nebude oblíben, že pro ně nebude milován, nýbrž že bude podezírán, tupen jako zpátečník, nepřítel národa, státu a lidstva.

Kněz má zprostředkovati posvěcující sílu Kristovu, jeho milosti, a to hlavně svátostmi, do kterých jako do viditelných působivých znamení složil Kristus ovoce svého vykoupení. To byli kněží, kteří vás křtili, kteří vám odpouštěli hříchy, kteří vám proměňovali tělo Páně, kteří vám podávali a zpřítomňovali oběť Kristovu a kteří vás provázeli posvěcováním všeho od kolébky až do hrobu.

V této právě posvěcující moci, v této kněžské moci stojí kněz v zenitu své velikosti. Tak jako je jen jedna jediná oběť podle koncilu tridentského, je to totiž oběť na Kalvarii, která se zpřítomňuje nekrvavě na oltáři, protože Kristus chtěl, aby poslední večeře Páně, která podávala k požívání proměněné, ale k oběti nabídnuté a k obětování nutně již směřující své tělo a svou krev, protože to má být nová úmluva za naše hříchy. Za hříchy se podávala oběť starozákonní a úmluva stará byla v krvi zvířete obětovaného zpečetěna. Proto i tato nová krev nové úmluvy jest rovněž krví obětovanou, jest obětí. A tuto oběť podal Ježíš Kristus, jediný Velekněz, který vešel jednou do svatyně se svou krví, jak říká sv. Pavel narážející na oběť starozákonního kněze, který jednou do roka vcházel s obětovanou krví do velesvatyně. Podobně tak vstoupil Ježíš s novou krví nové oběti. — My pak jsme kněží přísluhou a údem a služebností tohoto jediného svatého kněžství Kristova. Naše kněžství je kněžstvím samého Krista, jest kněžstvím Páně. Proto jsem řekl, že tu, v podávání nej světější oběti, stojí kněz na vrcholu své moci, své velikosti a slávy.

Nic většího již nemůže kněz míti. Nikdo jej nemůže tak pokořiti a ponížiti, že by mu odňal tuto důstojnost. Žádná církevní vyznamenání a hodnosti nemohou knězi ničeho přidati, k této velebnosti, k této vznešenosti.

To ovšem, žel, nevědí naši věřící, kteří si již navykli užívat pro kněze již potupného, hanlivého, pohrdlivého slova »farář« ...

A pak je kněz pastýřem, který vede svěřené ovečky na pastviny Boží pravdy. Kněží mají vychovávat lid a vychovávají jej, jak je viděti toho, že se přece změnila tvářnost světa tam, kde

byla hlásána tato Boží pravda a kde byla poctivě a věrně věřícími uchopena. To je úkol kněží z duchovní správy, pro které je farnost rodinou jim svěřenou, kterou mají utvářeti podle spasitelných pravd, to je úkol kněží ve zpovědnici, kteří věřícím nejenom odpouštějí hříchy, nýbrž ukazují jim, jak žítí novým životem pro nabytí milosti, jak žítí zvýšenou láskou Boží, která byla svátostí pokání rozmnožena.

Pro všechny tyto úkoly Církev své kněze vychovává dnes velmi přísně a důkladně v seminářích, proto je udržuje ve stálém spojení se svým vrchním pastýřským a učitelským úřadem. Proto jim připomíná povinnosti vlastního posvěcení a přemítání o Kristových pravdách a snaze o uskutečňování těchto pravd ve vlastním životě. Proto nakonec také od nich v latinské Církvi se žádá oběť celibátu.

Mnoho pomluv, nepochopení a nenávisti a posměšku budí toto zařízení, které nazval Benedikt XV. vůči skupině českých kněží v roce 1919 »perlou latinské Církev«.

Proti celibátu je řada námitek, že prý se tím odnímají národnímu společenství a jeho vzrůstu nejlepší síly, že je to věc nepřirozená, proti lidské přirozenosti, a proto nemožná, a tím i znemravňující, učí prý kněze pokrytectví, že je to zařízení i národohospodářsky nesprávné, protože se tím hromadí majetek mrtvé ruky, který se nemění dědictvím.

Fysiologickou nemožnost celibátu už nehájí svědomití lékařští vědci. Jsou přece možnosti v hranicích sevřít pohlavní pud řádnou životosprávou, otužováním, vyhýbáním se příležitostmi, zdůrazňováním duchovního prvku v životě. Celibát a zdrženlivost musejí přece zachovávatí přemnoží jiní, jako ti, kteří mají ženu nemocnou, starou, neschopnou, kdy musí po celé měsíce ženu šetřiti, mnozí se vzdávají obcování, aby se mohli věnovati výhradně svému povolání, které je zaujímá docela pro sebe. Kněz má býti pro všechny, má býti pohotový všechno opustiti a všeho se odvážiti. Proto je mu celibát velkou pomocí v tomto závazku. Ale to všechno není hlavní důvod.

Kněz je knězem kněžstvím samého Krista. A to byl paníc. Proto žádá Církev, aby se kněz vzdal rodiny a ženy, aby se tak dokonale připodobnil veleknězi Ježíšovi. Dále má patřiti všem ženám a nemůže patřiti jen ženě jediné. Posléze se má státi podobným knězem, jako byl Kristus. Kněz znamená zásadně obětník. Ale dokonalý kněz nemůže podle svatého Tomáše jen podávati něco cizího nebo něco jen svého. Dokonalý kněz je ten,

jenž jest i obětníkem, i obětí. Svatý Pavel konečně uvádí další důvod, že chce, aby jeho věřící, kteří nejsou ženatí, zůstali tak, protože jinak není člověk dosti svobodný pro nejvyšší povolání. Ti, kteří chtějí být dokonalí, mají být naprosto svobodni. Proto zdůraznil Spasitel chudobu, proto řekl těm, kteří jsou zvláště milostí podepřeni, aby zůstali bez ženy. (»Kdo můžeš pochopiti, pochop!«)

Ovšem, protože se toto zařízení týká lidí, ponese všechny nedostatky lidské slabosti, a ta lidská křehkost je někdy bude porušovat; toto řešení proto na leckteré lidi bude tvrdě doléhat. Ale Církev zároveň ukazuje, kde je síla k zachovávání tohoto zařízení a k přinášení této oběti. Církev rovněž upozorňuje na obtíže tohoto zařízení. Nemutí a pod těžkými tresty církevními brání nutiti do kněžského stavu, a tam, kde se dokázalo skutečné nucení, jak sám znám několik případů, osvobodila od tohoto závazku takto nedobrovolně na sebe přijatého. Nepopíráme, že někdy dochází k přestupkům tohoto zařízení, ale ty přestupky jsou zveličovány, jsou zevšeobecňovány zlomyslně a nepravdivě. Naopak je mnoho kněží, kteří se poctivě bijí o tuto oběť, kteří i když snad pochybí, vstávají k novému přinášení této oběti, a jest mnoho těch, kteří tuto oběť přinášejí neposkvrněně a věrně. Neboť svaté kněžství Páně, potřeba srdce nerozděleného, posvátnost kněžství Kristova, jeho svatý příklad panického kněžství stojí za to, aby byly všechny oběti přineseny.

Nakonec jen připomenutí. Naše kněžstvo vychází z našich dob, z našeho prostředí, z rodin našeho národa. Tak si nese do kněžství všechny nedostatky doby, rodin a národa. Církev svou pravdou proti těmto nedostatkům kněze vychovává, pokouší se ho převychovat, ale, chcete-li míti čisté a svaté kněze, musí si národ poslati na kněžství idealisty, musejí se tito mladí lidé chtítí dát proměnití, přetvořit Kristovými zásadami. Jinak ponese kněžstvo každé doby stíny své doby, svých rodin a svého národa. Ale to se nesmí přičítati Církvi!

V této válce naše kněžstvo nezklamalo. Po žádné stránce. Sám Goering v Norimberce vydal výslovné vysvědčení českému kněžstvu, že bylo uvědoměle vlastenecké a ostře protinacistické. Ovšem, to není celé poslání kněžství, aby bylo vlastenecké, protože víme o vlasti nebeské a k té chceme a máme vésti.

Zde pak začíná nepřátelství a odcizování se našemu kněžstvu. Pokud budeme mluvití vlastenecky, jsou vlastenečtí ochotni kněze uznati. Ale my jsme zároveň a především Boží děti a vlast

a národ jsou nám svěřenými dary a prostředím, kterým máme dojít ke své pravé a dokonalé vlasti, ke své věčné vlasti.

Protože vyhynula tato víra v království Boží, v onen živý a důvěrný poměr lidí povolanych v Kristu za Boží děti, jejichž společenství sluje tajemné Tělo Kristovo neboli Církev, proto nastalo toto nepochopení kněžské myšlenky. Je třeba hlásati nejvyšší kněžskou důstojnost v úloze hlasatele Kristovy pravdy nadpřirozené, v posvěcování lidu Kristovou milostí a ve vedení jich těmito pravdami a milostmi. Je třeba tuto myšlenku připomínati mladým, kteří hledají něco velkého, čemu by mohli zasvětit svůj krásný, rozvíjející se život, je třeba všechny věřící slovem a příkladem kněž-

ským znovu přesvědčiti o této otcovské nadpřirozené důstojnosti kněžského poslání.

Kněžský stav je soustavně tupen a napadán literaturou, která líčí s oblibou skoro šmahem kněze jako lidi ničemné, omezené, požívačné, pokrytecké, usilující o světskou moc. I to má velkou vinu jak na odčizení se lidu kněžstvu pro ztrátu důvěry, tak na skutečnosti, že je nedostatek kněžstva. Ale víme, že mládí, jak to ukazuje počet kandidátů kněžství na Moravě, dovede se dát zapáliti pro krásnou myšlenku, když je jim řádně ukázána. Být knězem kněžství Páně jest nejvyšší důstojností a jeho úkol je nejkrásnější, protože může dávat nejvyšší pravdy, nejvyšší dary, totiž život Božích dětí.